

ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΙΑΣ

**Η ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΟΤΗΤΑ
ΤΩΝ ΟΛΥΜΠΙΑΚΩΝ ΑΓΩΝΩΝ
ΚΑΙ Η ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗΣ
ΤΩΝ ΟΛΥΜΠΙΑΚΩΝ ΑΘΛΗΜΑΤΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ**

Ιωάννινα 2003

Χρήστος Παππάς*

Η διαχρονικότητα των Ολυμπιακών Αγώνων και η προσπάθεια αναγέννησης των Ολυμπιακών Αθλημάτων στην Ελλάδα

Περίληψη

Στη μελέτη αυτή θα επιχειρήσουμε μια συνοπτική ανάλυση της διαχρονικότητας των Ολυμπιακών Αγώνων. Εκ παραλλήλου θα μελετήσουμε και την εξέλιξη της Ιδέας του Ολυμπισμού, η οποία είναι απόρροια της αγωνιστικής Ιδέας που εμφανίζει τη δυναμική της στα δύο ομηρικά έπη, την *Ιλιάδα* και την *Οδύσσεια*.

Οι Ολυμπιακοί Αγώνες είχαν Πανελλήνια απήχηση. Στόχευαν στην εδραίωση της ευγενούς άμιλλας, η οποία ήταν η βάση για την αγωγή των νέων σε όλες τις ελληνικές πόλεις, αλλά συγχρόνως και το κίνητρο για την καλλιέργεια των σωματικών, ψυχικών και πνευματικών ικανοτήτων. Όμως, στην πορεία του χρόνου, οι Αγώνες σταμάτησαν και ακολούθησε μια μακρά περίοδος παρακμής. Τελικά, με πρωτοβουλία του Γάλλου Pierre de Coubertin, επετεύχθη η αναγέννηση των Ολυμπιακών Αγώνων που έγιναν για πρώτη φορά το 1896 στην Αθήνα, μετά από μια μακρόχρονη διακοπή 1503 χρόνων.

Με την αναγέννηση της Ολυμπιακής Ιδέας, εδώ και μερικά χρόνια, η νοσταλγία για την αρχαία παράδοση οδήγησε κατά το έτος 1995 στην ίδρυση του συλλόγου «Ολυμπιακή Ιδέα» και στη συνέχεια ακολούθησε η ίδρυση της Ελληνικής Ομοσπονδίας Αρχαίων Ολυμπιακών Αθλημάτων (Ε.Ο.Α.Ο.Α.). Η προσπάθεια αναγέννησης Αρχαίων Ολυμπιακών Αθλημάτων αποβλέπει σήμερα στη διδασκαλία, τη διάδοση και την καλλιέργεια των Ολυμπιακών Αθλημάτων, όπως αυτά τελούνταν στην αρχαιότητα. Στόχος, λοιπόν, είναι να διδαχθούν τα αρχαία Ολυμπιακά Αθλήματα σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης και ίσως στο μέλλον κάποιο από αυτά, όπως, για παράδειγμα, το Παγκράτιο να έχει την τύχη να ενταχθεί και στο πρόγραμμα των σύγχρονων Ολυμπιακών Αγώνων.

Λέξεις κλειδιά: Αγωνιστική ιδέα, Αναγέννηση Αρχαίων Ολυμπιακών Αθλημάτων, Εκχειρία

The Attempt of Revival of the Olympic Games

Abstract

In this study we will try to give a brief analysis of the spirit of the Olympic Games from ancient times till today. We will also examine the development of the Idea of Olympism, which is the result of the Competitive Spirit as it appears in Homer's *Iliad* and *Odyssey*.

The Olympic Games had a panhellenic appeal. The Games aimed at noble emulation which was the basis for the youngsters' education all over Greece but also a motive to practice their physical and mental skills. However, later on, the Games stopped and there was a long period of decline. Finally, with the initiative of a French man, Pierre de Coubertin, they managed to revive the Olympic Games which took place in 1896 in Athens.

With the revival of the Olympic Spirit, a lot of Greek people wanted to relive the ancient tradition. In the year 1995, they founded an association called "Olympic Idea" and then the Hellenic Union of Ancient Olympic Games in aiming at the teaching and dissemination of the Olympic Games as they used to take place in ancient times. So, the aim is to teach the Olympic Games in all grades of education and may be one of them the pancratium to be place in the programme of the contemporary Olympic Games.

Keywords: Agonistic ideal, rebirth of ancient olympic games, suspension of arms/hostilities

* Επίκουρος Καθηγητής στο Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης Πανεπιστημίου Ιωαννίνων.

1. Εισαγωγή

Η οργάνωση των Ολυμπιακών αγώνων το 2004 στην γενέτειρα χώρα τους είναι υπόθεση όλων των Ελλήνων και όχι μόνο των εμπλεκόμενων φορέων του Αθλητισμού. Οι αγώνες αυτοί είναι ένα ορόσημο γεγονός για τη χώρα μας, στην οποία δίνεται η ευκαιρία να αναδειχθεί και πάλι σε ολόκληρο τον κόσμο όχι μόνο ως η μεγάλη παράδοση και πολιτιστική κληρονομιά της Αγωνιστικής Ιδέας, αλλά και ως η σύγχρονη Ελλάδα. Η διατήρηση μιας μεγάλης κληρονομιάς και παράδοσης, όπως αυτή της Αγωνιστικής Ιδέας, είναι υποχρέωση όλων των Ελλήνων και θα πρέπει σήμερα να εμφανίζεται με μια μεγαλύτερη δυναμική, ενώ πρέπει να είναι συνδεδεμένη σε ακόμη περισσότερες εκδηλώσεις της σημερινής κοινωνικο-πολιτιστικής ζωής των Ελλήνων. Η διαφύλαξη αυτής της Ιδέας, η οποία ήταν η αρχή για όλες τις διαχρονικές εξελίξεις του Αθλητισμού, είναι ένα από τα στοιχεία της μεγάλης κληρονομιάς και παράδοσης του λαού μας, γιατί ένας λαός χωρίς παράδοση, παύει να είναι λαός. Οι αγώνες αυτοί ανακαλύπτουν, καλλιεργούν και καλυτερεύουν το ωραίο στο σώμα και την ψυχή του ανθρώπου. Από την άλλη μορφώνουν τόσο κοινωνικά όσο και επιστημονικά. Αυτοί, επαληθεύουν, επίσης, τη διάρκεια του Ελληνισμού μας και τα των «Ελλήνων ήθη».

Στο κοινωνικό και παγκόσμιο αυτό φαινόμενο θα αντικρίσουμε σε διάφορους αθλητικούς χώρους ένα πολύχρωμο πλήθος αθλητών και θεατών, οι οποίοι αποβλέπουν όχι απλώς στη συμμετοχή σε αυτή τη μεγάλη εκδήλωση αλλά και στο να βιώσουν νέες επιδόσεις και καταρρίψουν Ολυμπιακών ρεκόρ. Πρόκειται για ένα γεγονός, στο οποίο συναντιώνταν παράγοντες και αθλητές διαφόρων κρατών με παγκόσμια ακτινοβολία. Στους Ολυμπιακούς Αγώνες στην Ελλάδα, και συγκεκριμένα στην Αθήνα, στην πόλη που αναγεννήθηκαν, αναμένεται μια μεγάλη γιορτή, η οποία θα διαρκέσει εξήντα μέρες από την έναρξή της μέχρι την τελετή της λήξης. Ο Ελληνικός λαός θα ζήσει από κοντά τη μαγεία των αγώνων, οι οποίοι αγώνες στη ψυχή του Έλληνα είναι συνδεδεμένοι με την αρχαία κληρονομιά του Ολυμπιακού Πνεύματος.

Η αγωνιστική ιδέα, η οποία γίνεται πιο εμφανής στην Ομηρική εποχή και η οποία ήταν ο πυρήνας εξέλιξης της Ολυμπιακής ιδέας είναι το μεγάλο ιστορικό στοιχείο που οδήγησε πολλούς θαυμαστές της ιστορίας του Αθλητισμού στην αναβίωση των αρχαίων Ολυμπιακών Αθλημάτων και στην προσπάθεια ένταξής τους στους σύγχρονους Ολυμπιακούς Αγώνες. Η διατήρηση της Αγωνιστικής Ιδέας στο πέρασμα των αιώνων και η αναγέννηση των Ολυμπιακών αγώνων του 19ου αιώνα, καθώς και η νοσταλγία πολλών Ελλήνων της αρχαίας παράδοσης συνέβαλαν κατά καιρούς στην επαναφορά και δια-

τήρηση του Αθλητικού Ιδεώδους. Σε πολλές περιπτώσεις συνδυάστηκαν με θρησκευτικές γιορτές.

Έτσι, λοιπόν, σε πολλές περιοχές της Ελλάδας και ανάλογα με τις πρωτοβουλίες τοπικών παραγόντων υπάρχουν διάφορες εκδηλώσεις, οι οποίες είναι συνδεδεμένες με ποικίλους αγώνες. Οι εκδηλώσεις αυτές γίνονται προς τιμή ηρώων, προσωπικοτήτων κ.λπ., όπως τα Λεωνίδια προς τιμή του Λεωνίδα, η γιορτή του Αγίου Γεωργίου, τα Αλεξάνδρεια προς τιμήν του Μ. Αλέξανδρου κ.λπ.

Η τάση, λοιπόν, νοσταλγίας της αρχαίας παράδοσης και ο στόχος να συνδέσει κανείς όλες τις εκδηλώσεις της ζωής με τη διεξαγωγή αγώνων οδήγησαν στην προσπάθεια των Ελλήνων για αναβίωση των αρχαίων Ολυμπιακών Αθλημάτων. Τα Αθλήματα αυτά είχαν στην πορεία τότε θετικές και τότε αρνητικές εξελίξεις.

Στα πλαίσια της μελέτης αυτής θα γίνει, αρχικά μία μικρή ιστορική αναδρομή για την εξέλιξη των Ολυμπιακών Αγώνων και στη συνέχεια θα επιχειρήσουμε να δώσουμε μια εικόνα της σημερινής προσπάθειας που γίνεται από διάφορους φορείς στην Ελλάδα για την αναβίωση των αρχαίων Ολυμπιακών Αθλημάτων, όπως αυτά διεξάγονταν κάποτε στη αρχαία Ολυμπία. Ίσως, το αγώνισμα του Παγκρατίου ως αμυντική μαχητική τέχνη και ως λαμπρό αρχαίο Ελληνικό αγώνισμα, θα ανακτήσει στο άμεσο μέλλον τη θέση που του αρμόζει σε κάποια από τις σύγχρονες Ολυμπιάδες.

2. Ιστορική αναδρομή των Ολυμπιακών Αγώνων

Η μακρόχρονη ιστορία των Ολυμπιακών αγώνων, η διάρκεια των οποίων ανέρχεται σε περίπου 1.168 χρόνια (776 π.Χ. έως 393 μ.Χ.) είναι αναπόσπαστο κομμάτι της πολιτικής και πολιτιστικής ζωής των Ελλήνων.¹ Σύμφωνα με τον Ε. Παυλίνη, υπάρχουν διάφορες μαρτυρίες για τις εκδοχές τέλεσης των Ολυμπιακών αγώνων. Τη χρονολογία 884 π.Χ. θέλουν ο Πολύβιος, ο Διόδωρος, ο Σικελιανός, ο Ιούλιος, ο Αφρικανός, ο Φλέγων και ο Αριστόδημος ο Ηλείος. Μόνο ο Καλλίμαχος ορίζει ως πρώτη χρονολογία αγώνων το 824 π.χ που τελέστηκαν από τον Ίφιτο. Σύμφωνα με τη μαρτυρία του Αρι-

1. Η συμβολή του Πausανία για τη σύνταξη ενός καταλόγου Ολυμπιονικών είναι σημαντική, καθόσον σε αυτή χρονολογικά καθορίζεται η αρχή των Ολυμπιάδων που αρχίζουν στα 776 π.Χ. Αναλυτικότερα βλ. ΠΑΥΣΑΝΙΟΥ *Ελλάδος Περιήγησις. Μεσσηνιακά και Ηλιακά* - Εισαγωγή στα Μεσσηνιακά και Ηλιακά. Κριτικό Υπόμνημα και Αποκατάσταση του Κειμένου. Μετάφραση και Σημειώσεις. Ιστορικές, Αρχαιολογικές, Μυθολογικές από τον ΝΙΚ. Δ. ΠΑΠΑΧΑΤΖΗ, Αθήνα 1991, σσ. 25-31. Επίσης, πρβλ. Ε. Παυλίνης: *Ιστορία της Γυμναστικής*, Αθήνα 1953, σσ. 142 και 180.

στόδημου από την Ηλεία φαίνεται ότι η πρώτη εκδοχή (884 π.χ) είναι πιο πειστική. Αυτό προκύπτει και από τη μαρτυρία του Ευσεβίου του Παμφίλου, ο οποίος αναφέρει ότι πριν από την επίσημη χρονολογία καταγραφής των αγώνων, δηλαδή το 776 π.Χ., προηγήθηκαν άλλες 27 Ολυμπιάδες και ως πρώτη λαμβανομένη είναι η 28η, που σημαίνει ότι οι Ολυμπιακοί Αγώνες άρχισαν το 884 π.Χ.² Οι πιο γνήσιες και επίσημες μαρτυρίες σχετικά με την τέλεση των αγώνων προέρχονται από τον Πausανία, ο οποίος στηρίζεται στο γεγονός ότι στα 776 π.Χ. ο βασιλιάς της Ήλιδας Ίφιτος ζήτησε από το Μαντείο των Δελφών να του αναφέρει τι έπρεπε να κάνει για να σωθεί η Ελλάδα από τους εμφυλίους πολέμους και τις αρρώστιες που τη μάστιζαν. Η απάντηση που εδόθη ήταν ότι πρέπει να ανανεωθούν οι Ολυμπιακοί αγώνες. Στον Πausανία διαβάζουμε: «Τῷ δὲ Ἰφίτῳ, φθειρομένης τότε δὴ μάλιστα τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ ἐμφυλίων στάσεων καὶ ὑπὸ νόσου λοιμώδους, ἐπῆλθεν αἰτῆσαι τὸν ἐν Δελφοῖς θεὸν λύσειν τῶν κακῶν· καὶ οἱ προσταχθῆναι φασὶν ὑπὸ τῆς Πυθίας ὡς αὐτὸν τε Ἰφίτον δέοι καὶ ἡλείους τὸν ὀλυμπιακὸν ἀγῶνα ἀνανεώσασθαι».³

Και σε μετάφραση: «Ἐπειδὴ ἡ Ἑλλάδα τότε πάθαινε μεγάλες καταστροφές ἀπὸ πόλεμο εμφύλιου καὶ ἀπὸ ἀρρώστια λοιμώδη, ὁ Ἰφίτος σκέφτηκε νὰ συμβουλευτεῖ τὸ δελφικὸ θεὸ γιὰ τὸν τρόπο τῆς ἀπαλλαγῆς ἀπὸ τὶς συμφορές. Καὶ λένε πὼς ἡ Πυθία πρόσταξε τὸν Ἰφίτο καὶ τοὺς ἡλείους νὰ ἀνακαινίσουν τοὺς ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνες».

Σύμφωνα με τη θεϊκή αξίωση ακολούθησε η ανανέωση των Ολυμπιακών αγώνων από τον Ίφιτο, ο οποίος με τους άλλους δύο βασιλείς, δηλαδή το νομοθέτη της Σπάρτης Λυκούργο και τον Κλεοσθένη της Πίσας, σύναψαν συνθήκη Ιερῆς Εκεχειρίας. Αυτή η συνθήκη ίσχυε σαν κανόνας Διεθνούς Δικαίου και καταγράφηκε από τους Ηλείους σε ένα χάλκινο δίσκο, το δίσκο του Ίφιτου, ο οποίος φυλασσόταν στο ναό της Ἡρας. Εκεί τον είδε ο Πausανίας και τον περιέγραψε κατά τα 160 μ.Χ. ως εξής: «Ὁ δὲ τοῦ Ἰφίτου δίσκος τὴν ἐκεχειρίαν, ἦν ἐπὶ τοῖς Ὀλυμπίοις ἐπαγγέλλουσιν ἡλείοι, ταύτην οὐκ ἔς εὐθὺ ἔχει γεγραμμένην, ἀλλὰ ἔς κύκλου σχῆμα περιείσιν ἐπὶ τῷ δίσκῳ τὰ γράμματα».

Και σε μετάφραση: «Πάνω στὸ δίσκο τοῦ Ἰφίτου εἶναι γραμμένη ἡ ἐκεχειρία, τὴν ὁποία προκηρῦσσουν οἱ ἡλείοι χάριν τῶν ὀλυμπιακῶν ἀγῶνων: τὰ γράμματα δὲν εἶναι γραμμένα σὲ ἴσια γραμμὴ, ἀλλὰ προχωροῦν πάνω στὸ δίσκο σὲ σχῆμα κύκλου».⁴

2. Πρβλ. Α. Σ. ΣΑΝΤΑ: *Ολυμπία – Ολυμπιακοί Αγώνες – Ολυμπιονίκες – Από 776 π.Χ. – 393 μ.Χ. και 1896 – 1964*, Αθήνα 1966, σ. 33. Επίσης, βλ. Ε. Παυλίνης: *ό. π.*, σ. 139.

3. ΠΑΥΣ. V, 4, 6, *ό. π.*

4. ΠΑΥΣ. V, 20, 1, *ό. π.*

Στην Ολυμπία, λοιπόν, σε μια ειδυλλιακή κοιλάδα της Δυτικής Πελοποννήσου και ανάμεσα στον Λόφο Κρόνο και στη συμβολή των ποταμών Αλφειού και Κλαδέου, αναπτύχθηκε ένα ιερό Πανελλήνιο κέντρο που είναι το ιερό της Ολυμπίας. Στο κέντρο τελούνταν εκτός από θρησκευτικές τελετές και αγώνες που συγκέντρωναν το ενδιαφέρον όλων των Ελλήνων.

Όταν ο Πausανίας ο πρώτος περίφημος περιηγητής και συγγραφέας πραγματοποιούσε γύρω στα 170 μ.Χ. τις περιηγήσεις του στον Ελλαδικό χώρο, έφθασε στη χώρα της Ηλείας. Επισκεπτόμενος την Άλτη της Ολυμπίας κατελήφθη από θρησκευτικό δέος μπροστά στο πλήθος και το μεγαλείο των μνημείων. Η ασύγκριτη μεγαλοπρέπεια που είχαν οι ναοί, οι βωμοί, οι θησαυροί, τα κτίρια, οι στοές, οι ξενώνες, τα αγάλματα τον έκαναν να μην μπορεί να συγκρατήσει το θαυμασμό του και να χαρακτηρίσει την Ολυμπία σαν έναν τόπο που τον φροντίζει ο ίδιος ο Θεός. Ο περιηγητής εκφράζει το θαυμασμό του, επισημαίνοντας: «Πολλά μὲν δὴ καὶ ἄλλα ἴδοι τις ἂν ἐν Ἑλλάδι, τὰ δὲ καὶ ἀκούσαι θαύματος ἄξια· μάλιστα δὲ τοῖς Ἑλευσῖνι δρωμένοις καὶ ἀγῶνι τῶ ἐν Ὀλυμπίᾳ μέτεστιν ἐκ θεοῦ φροντίδος».⁵

Και σε μετάφραση: «Πολλά ἀξιοθαύμαστα μπορεῖ κανεὶς νὰ δεῖ καὶ ν' ἀκούσει στὴν Ἑλλάδα· γιὰ τὰ δρώμενα ὁμοῦ τῆς Ἑλευσίνας καὶ γιὰ τοὺς ἀγῶνες τῆς Ὀλυμπίας νοιάζεται ιδιαίτερα καὶ ὁ ἴδιος ὁ θεός».

Εἶναι γεγονός ὅτι τον καιρὸ που ο Πausανίας περιγράφει τὴν Ολυμπία, αὐτὴ ἦταν ἓνα μεγάλο καὶ ἀπέραντο Μουσεῖο, τὸ ὁποῖο γιὰ ολόκληρους αἰῶνες συνδεόταν με μιὰ μεγάλη δυναμικὴ τῆς ἀθλητικῆς ἀμιλλας καὶ τῆς ἐστίας τοῦ Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ. Ἡ Ολυμπία ὡς οὐδέτερο θρησκευτικὸ κέντρο συνέβαλε, πέραν τῶν ἀθλητικῶν δραστηριοτήτων, καὶ σε μιὰ μορφὴ οἰκουμηνικῆς ἐνότητας που χρωματιζόταν ἀπὸ τὰ ἰδανικά τῶν Ἑλλήνων, ὅπως θρησκευτικά, πολιτιστικά καὶ κοινωνικά. Σε αὐτὸν τον ειδυλλιακὸ τόπο, στὸν ὁποῖο διασώζεται ὡς τις μέρες μας ἡ ἀρχαία ὀνομασία Ἄλτις⁶ (ἄλσος), υπήρχαν ὅλα ἐκεῖνα τὰ στοιχεῖα γιὰ τὴ σκηνογραφία τῆς πρωτόγονης ἀγροτικῆς λατρείας.

Χωρὶς καμιά ἀμφιβολία, τὸ ἀγωνιστικὸ πνεῦμα στὴν Ολυμπία ἦταν πολὺ ἐντονο με ἀποτέλεσμα ἡ Ἀγωνιστικὴ Ἰδέα ὡς θεσμὸς νὰ ἀποτελέσει ἓνα ἀπὸ τὰ κύρια χαρακτηριστικά στοιχεῖα τοῦ Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ. Οἱ ἀγῶνες, λοιπόν, ἀπέκτησαν μεγάλη φήμη καὶ ἐγίναν συνδετικὸς κρίκος τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Αὐτοὶ τελούνταν κάθε τέσσερα χρόνια στὸν ιερὸ χώρο τῆς Ολυμπίας. Ἡ Ολυμπία θεωροῦνταν, γενικά, ἡ καρδιά τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ οἱ Ολυμπια-

5. ΠΑΥΣ. V, 10, 1, ὁ. π.

6. Ἡ Ἄλτις εἶναι περιφραγμένη περιοχή τῆς Ολυμπίας με τὰ κυριότερα θρησκευτικὰ οἰκοδομήματα καθὼς καὶ με τεμένη καὶ ἀναθήματα.

κοί Αγώνες ήταν ο παλμός του. Προτού ο παλμός αυτός σταματήσει, οι Ολυμπιακοί αγώνες είχαν εισέλθει σε μια μακρά περίοδο παρακμής. Το έτος 393 μ.Χ., ο Θεοδόσιος Α΄ κατήργησε τους Ολυμπιακούς αγώνες και ως τελευταία Ολυμπιάδα καταγράφεται η 293.⁷ Έτσι, η Ολυμπία ερημώθηκε και ο ιερός τόπος καταστράφηκε από διάφορους επιδρομείς. Οι φοβεροί σεισμοί στα 522 και 552 ολοκλήρωσαν την καταστροφή τους, όπως και οι πλημμύρες των ποταμών Αλφειού και Κλαδέου. Αυτοί σκέπασαν σιγά-σιγά τα ερειπωμένα μνημεία, αλλά ταυτόχρονα πολλά από αυτά τα εξαφάνισαν, ενώ άλλα τα διαφύλαξαν για πολλούς αιώνες.

Τελικά κατά τον 19ο αιώνα, η πλούσια αυτή ολυμπιακή παράδοση που διασώθηκε σε πολλά αρχαία συγγράμματα αναθέρμανε τις προσδοκίες των λαών και έτσι αρχίζουν οι προσπάθειες αναγέννησης των αγώνων, αφού στις αρχές του 18ου αιώνα προηγήθηκαν σημαντικές ανασκαφές στον ιερό χώρο της Ολυμπίας.

3. Η Αναγέννηση της Αγονιστικής Ιδέας

Η διάσωση της πλούσιας συγγραφής αρχαίων συγγραμμάτων και οι ανασκαφές του 18ου αιώνα σχετικά με την πλούσια Ολυμπιακή παράδοση, συνέβαλαν σε ένα έντονο πανευρωπαϊκό ενδιαφέρον για την αναγέννηση των Ολυμπιακών αγώνων.

Για 1503 χρόνια, οι Πανελλήνιοι αυτοί αγώνες είχαν εγκαταλειφθεί. Με την πρωτοβουλία εμπνευσμένων προσωπικοτήτων, οι οποίοι ήταν γνώστες της μεγάλης Αγονιστικής Ιδέας και επηρεάστηκαν από τους Ολυμπιακούς αγώνες της αρχαιότητας επετεύχθη η αναβίωση των αγώνων.

Εντός και εκτός Ελλάδας έγιναν αρκετές προσπάθειες για την αναγέννηση των Ολυμπιακών αγώνων. Η συμμετοχή αθλητών ήταν όμως περιορισμένη και έτσι οι προσπάθειες αυτές δεν είχαν την ακτινοβολία που απαιτούνταν.

Στην Αγγλία το έτος 1604 με πρωτοβουλία του Robert Dover⁸ έγινε η προσπάθεια αναβίωσης των Ολυμπιακών Αγώνων συμπεριλαμβάνοντας διάφορα αθλήματα, όπως τις δρομικές δραστηριότητες, την πάλη, τα άλματα, την ξιφομαχία, τις ρίψεις, την ιππασία κ.λπ.

Στους αγώνες αυτούς συμμετείχαν και γυναίκες, κάτι που τους διαφοροποιούσε από τους Ολυμπιακούς Αγώνες της αρχαιότητας. Ο πρίγκιπας

7. Πρβλ. Ε. ΠΑΥΛΙΝΗΣ: *ό. π.*, σ. 180. Επίσης, βλ. Α. HÖFER: *Die Olympische Friede – Anspruch und Wirklichkeit einer Idee*. Sakt Augustin 1994, σ. 14

8. Πρβλ. C. DIEM: *Weltgeschichte des Sports*, τ. 2. Stuttgart 1971, σσ. 1123 κ.ε.

Leopold Friedrich Franz, ο οποίος βοήθησε τον Basedow για την ίδρυση της Φιλανθρωπικής Σχολής, καθιέρωσε κάθε χρόνο Ολυμπιακό πρόγραμμα αγώνων προς τιμήν των γενεθλίων της συζύγου του.⁹ Στη Niesky, κοντά στη Δρέσδη, το 1779 οργανώθηκαν αγώνες για μαθητές, όπως δρομικές και αλματικές δραστηριότητες με το όνομα «Ολυμπιακοί αγώνες». Με αυτό το όνομα τεκμηριώνονται αγώνες από το 1772 έως το 1779.¹⁰ Τον 18ο και 19ο αιώνα άρχισαν ήδη πολλοί Ευρωπαίοι αρχαιολόγοι ερευνητές, όπως Γάλλοι, Άγγλοι και Γερμανοί, οι οποίοι ήταν εξοικειωμένοι με την αρχαία ελληνική βιβλιογραφία, να αναζητούν στις ανασκαφές τους τον ιερό χώρο της Ολυμπίας. Κυρίως τον 18ο και 19ο αιώνα έγιναν αρκετές προσπάθειες ανασκαφών, για να έρθει στο φως ο θαμμένος θησαυρός της Ολυμπίας.

Μετά, όμως, από την απελευθέρωση της Τουρκοκρατούμενης Ελλάδας, παρόλα τα πολιτικά και οικονομικά προβλήματα της χώρας, εξαιτίας της μακρόχρονης δουλείας, άρχισαν στην Ελλάδα να γίνονται αρκετές προσπάθειες αναβίωσης των Ολυμπιακών Αγώνων. Έτσι τα έτη 1859, 1870, 1875 και 1888/89 υπήρξε μια ενδογενής τάση αναγέννησης των Ολυμπιακών Αγώνων.¹¹ Οι προσπάθειες αυτές είχαν οργανωτικές και οικονομικές δυσκολίες με αποτέλεσμα η ακτινοβολία των αγώνων αυτών να είναι πολύ περιορισμένη. Επίσης, αυτές απέβλεπαν στη νοσταλγία αναβίωσης πολιτιστικών στοιχείων μιας μακρόχρονης ιστορίας του ίδιου του λαού, δηλαδή της ιστορίας ενός αρχαίου λαού σε όλους τους τομείς της πολιτιστικής και κοινωνικής ζωής.

Επίσης, διάφοροι εξωγενείς παράγοντες συνέβαλαν στην αναβίωση της Ολυμπιακής Ιδέας, στους οποίους συμπεριλαμβάνεται η οικονομική βοήθεια από Έλληνες που ζούσαν στο εξωτερικό, καθώς και από διανοούμενους Ευρωπαίους, κυρίως Γερμανούς Αρχαιολόγους, οι οποίοι με τις ανασκαφές τους έφεραν στο φως τον θαμμένο θησαυρό της Ολυμπίας.

Όλες αυτές οι προσπάθειες οδήγησαν σε μια Διεθνή αποδοχή της μεγάλης Ιδέας των Ολυμπιακών Αγώνων και με την πρωτοβουλία του Γάλλου Pierre de Coubertin επιχειρείται η αναβίωσή τους. Ο Coubertin ήταν γνώστης των αρχαίων ελληνικών συγγραμμάτων και ειδικά σε ό,τι αφορούσε την Ολυμπία και τους Ολυμπιακούς Αγώνες. Ο ίδιος επηρεάστηκε και αξιολόγησε την ακτινοβολία που είχαν οι Ολυμπιακοί Αγώνες στην πολιτιστική και πολιτική ζωή των Ελλήνων. Έτσι, με πρωτοβουλία του, στις 23 Ιουνίου 1894, απο-

9. Πρβλ. C. DIEM: *ό. π.*, σ. 1125.

10. Πρβλ. C. DIEM: *ό. π.*, σ. 1125.

11. Πρβλ. Ι. Ε. ΧΡΥΣΑΦΗΣ: *Οι Σύγχρονοι Διεθνείς Ολυμπιακοί Αγώνες*, τ. Α', Αθήνα 1930, σσ. 24 – 130. Επίσης, βλ. CHR. PAPPAS: *Die agonale Idee als Grundstein der Olympischen Spiele und des heutigen Wettkampfsports*, Saarbrücken 1986, σσ. 93 κ.ε.

φασίστηκε στο Παρίσι η αναβίωση των Ολυμπιακών Αγώνων.¹² Η πρώτη Διεθνής Ολυμπιακή Επιτροπή (IOC), η οποία αποτελούνταν από δεκατρία μέλη κρατών, αποφάσισε η οργάνωση των πρώτων Ολυμπιακών Αγώνων να γίνει στην Ελλάδα. Το έτος 1896 ορίστηκαν οι πρώτοι Ολυμπιακοί Αγώνες να διεξαχθούν στη χώρα που ήταν η γενέτειρα αυτής της μεγάλης Ιδέας και διατηρήθηκε η δόξα της για πολλούς αιώνες. Η Ιδέα αυτή συνδεόταν στενά με όλες τις εκδηλώσεις της ζωής των Ελλήνων, με τον πολιτισμό, την πολιτική και την εκπαίδευση.

Μετά την πρώτη Ολυμπιάδα στην Ελλάδα, οι Ολυμπιακοί Αγώνες εποπτεύονται από τη Διεθνή Ολυμπιακή Επιτροπή, η οποία κάθε φορά αναθέτει την οργάνωση σε μια πόλη μιας χώρας, ύστερα από αίτηση της συγκεκριμένης υποψήφιας χώρας. Η Διεθνής Ολυμπιακή Επιτροπή συνεργάζεται με τις Επιτροπές Ολυμπιακών Αγώνων διαφόρων χωρών και η μεταξύ τους συνεργασία συμβάλλει στην εξέλιξη του Αθλητισμού.

Η πρώτη Διεθνής Ολυμπιάδα έγινε στην Αθήνα και συγκεκριμένα στο Παναθηναϊκό στάδιο από 5 έως 15 Απριλίου 1896 με τη συμμετοχή αθλητών από δεκατρείς χώρες. Αξιοσημείωτο είναι ότι στους αγώνες αυτούς καθιερώθηκε το αγώνισμα του μαραθωνίου δρόμου (42.000 μ.) σε ανάμνηση του ηρωικού Αθηναίου πολεμιστή, ο οποίος στη μάχη του Μαραθώνα (490 π.Χ.), αφού έφερε το μήνυμα της νίκης στο Μαραθώνα κατά των Περσών απεβίωσε. Η παράδοση θέλει το Φιδιππίδη να πεθαίνει στην πιο ευτυχισμένη στιγμή της ζωής του. Αυτή ήταν η αναγγελία του αποτελέσματος της μάχης με το γνωστό «νενικήκαμεν». Στον αγώνα αυτόν των 42.000 μ. νίκησε ο Έλληνας δρομέας Σπύρος Λούης. Ακολούθησε στη συνέχεια η διεξαγωγή των Ολυμπιακών Αγώνων σε διάφορες πόλεις άλλων χωρών, όπως στο Παρίσι (1900), στον Άγιο Λουδοβίκο (1904), στο Λονδίνο (1908), στη Στοκχόλμη (1912) κ.λπ. με όλο και περισσότερο ενδιαφέρον για συμμετοχή.¹³

Συνεπώς, οι Ολυμπιακοί Αγώνες εξελίχθηκαν από το 1896 μέχρι σήμερα σε έναν παγκόσμιο θεσμό με μεγάλο κύρος και ακτινοβολία. Η πρωτοβουλία του Pierre de Coubertin δικαιώθηκε και ένα χρόνο μετά το θάνατό του (1938) στο μνημείο του που στήθηκε στην Ολυμπία, τοποθετήθηκε μια γυάλινη φιάλη που περιέχει ταριχευμένη την καρδιά του, διότι αυτή ήταν η τελευταία επιθυμία του μεγάλου αναβιωτή των Ολυμπιακών Αγώνων.

12. Πρβλ. M. BLÖDORN: *Sport und Olympische Spiele*, Hamburg 1984, σ. 25. Επίσης, βλ. YVES – PIERRE BOULONGE: *Coubertins multikultureller Olympismus*, in: MÜLLER N./M. MESSING (HRSG.): *Auf der Suche nach der olympischen Idee*, τ. 2, Kassel 1996, σ. 43.

13. Για την διεξαγωγή των Ολυμπιακών Αγώνων σε διάφορες πόλεις χωρών από το 1896 –1964 βλ. Α. Σ. ΣΑΝΤΑ: *ό. π.*, σ. 93 κ.ε.

4. Η Ίδρυση της Ομοσπονδίας για την οργάνωση των Αρχαίων Ολυμπιακών Αθλημάτων

Η νοσταλγία και οι σκέψεις μιας ομάδας Ελλήνων μελετητών για την αναγέννηση της αρχαίας Αγωνιστικής Ιδέας οδήγησαν στις 28 Οκτωβρίου 1995 στην ίδρυση του Συλλόγου «Ολυμπιακή ιδέα».¹⁴ Απώτερος στόχος της ίδρυσης του Συλλόγου αυτού ήταν η συνέχιση των Αρχαίων Ολυμπιακών Αθλημάτων, η διδασκαλία τους και η τέλεσή τους στην αρχαία Ολυμπία.

Στα πλαίσια αυτής της εξέλιξης του Αθλητισμού στην Ελλάδα αναπτύσσεται ο ενθουσιασμός της ένταξης και αναβίωσης των Αρχαίων Ολυμπιακών Αθλημάτων. Το Φεβρουάριο του έτους 1996 ιδρύεται η «Ελληνική Ομοσπονδία Αρχαίων Ολυμπιακών Αθλημάτων (Ε.Ο.Α.Ο.Α)»,¹⁵ με στόχο τη συνέχιση αυτής της αρχαίας παράδοσης στη χώρα μας. Στις 7 Σεπτεμβρίου 1997, η Ομοσπονδία οργάνωσε στο στάδιο της αρχαίας Ολυμπίας Αγώνες Αρχαίων Ολυμπιακών Αθλημάτων. Στη διακήρυξη της Ομοσπονδίας την 1η Μαρτίου 1996 αναφέρεται: «Τα αρχαία Ολυμπιακά Αθλήματα αποτελούν μεγάλη και μοναδική κληρονομιά του Ελληνισμού. Έχουμε εθνικό χρέος όλοι οι Έλληνες και οι νέοι που φιλοδοξούν να κατευθύνουν αύριο τις τύχες της Ελλάδος και του Ελληνισμού, να τα διατηρήσουμε και να τα αναπτύξουμε. Έχουμε εθνική υποχρέωση να αποδείξουμε στο παγκόσμιο κοινό ότι είμαστε άξιοι των προγόνων μας και ότι δεν θα αδιαφορήσουμε για την πνευματική, πολιτιστική και αθλητική κληρονομιά που αυτοί μας άφησαν».¹⁶

Η ίδρυση της Ομοσπονδίας αυτής είχε τους παρακάτω σκοπούς:

- τη διδασκαλία και διάδοση όλων των αγωνισμάτων που διεξάγονταν στους Ολυμπιακούς αγώνες από το 776 π.Χ. μέχρι το 393 μ.Χ.
- την πραγματοποίηση, διάδοση και καλλιέργεια των αρχαίων Ολυμπιακών Αθλημάτων, και
- τη δημιουργία αθλητικών εγκαταστάσεων για τη διεξαγωγή αγώνων αρχαίων Ολυμπιακών Αθλημάτων στην περιοχή της Ολυμπίας, σύμφωνα με την παράδοση των αρχαίων Ολυμπιακών αγώνων.

Μετά την ίδρυση του Συλλόγου «Ολυμπιακή Ιδέα» ακολούθησε η ίδρυση μιας άλλης Ομοσπονδίας, η οποία ήταν υπεύθυνη για την αναγέννηση και οργάνωση του Παγκρατίου Αθλήματος. Η ομοσπονδία αυτή έφερε το όνομα

14. Πρβλ. Θ. ΓΙΑΝΝΑΚΗ/Γ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΗ: *Τα Αρχαία Ολυμπιακά Αγωνίσματα*, Αθήνα 1977, σ. 39.

15. Πρβλ. Θ. ΓΙΑΝΝΑΚΗ/Γ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΗ: *ό. π.*, σ. 39.

16. Πρβλ. Θ. ΓΙΑΝΝΑΚΗ/Γ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΗ: *ό. π.*, σ. 225.

«Ελληνική Ομοσπονδία Παγκρατίου Αθλήματος (Ε.Ο.Π.Α)».¹⁷ Μετά από 1604 χρόνια αναβίωσε και πάλι το Αρχαίο Άθλημα του Παγκρατίου, όταν στις 6-7 Σεπτεμβρίου 1997 διεξήχθη στην Ολυμπία, η 294η Ολυμπιάδα συνεχίζοντας κατά συνέπεια την αρίθμηση των αρχαίων Ολυμπιάδων. Για την καλλιέργεια και διάδοση του αρχαίου Αθλήματος ακολούθησε η ίδρυση αρκετών συλλόγων, οι οποίοι εντάχθηκαν στην εν λόγω Ομοσπονδία (Ε.Ο.Π.Α.).

Ο συνδυασμός του Αθλήματος αυτού, δηλαδή της πάλης και της πυγμής, καθιερώθηκε ως Ολυμπιακό Αγώνισμα στην Ολυμπία την 33η Ολυμπιάδα, ήτοι το 648 π.Χ. κατά την οποία νικητής ανεδείχθη ο Λύγδαμης από τις Συρακούσες.¹⁸

Για το αγώνισμα αυτό, οι αθλητές έπρεπε να διαθέτουν υπεράνθρωπες δυνάμεις και λόγω της μεγάλης δυναμικής του αθλήματος. Η αποθέωση των αθλητών από την πλευρά των θεατών ήταν η αποκορύφωση ενός μεγάλου θεάματος. Ο Φιλόστρατος χαρακτήριζε αυτό στην εποχή του ως ένα από τα καλύτερα και δημοφιλέστερα αγωνίσματα στην Ολυμπία τονίζοντας: «Ἐς αὐτὰ ἦκεις Ὀλύμπια καὶ τῶν ἐν Ὀλυμπίᾳ τὸ κάλλιστον, τουτί γὰρ δὴ ἀνδρῶν τὸ παγκράτιον»¹⁹.

Στο διάλογο του νομοθέτη Σόλωνα με το Σκύθη φιλοξενούμενό του Ανάχαρη που τον ξεναγούσε στα Γυμναστήρια της Αθήνας, ο Λουκιανός μας παρουσιάζει τους παγκρατιστάς να μεταχειρίζονται το λάκτισμα επισημαίνοντας: «οἱ δὲ ὀρθοστάδην κεκοιμημένοι καὶ αὐτοὶ παιούσιν ἀλλήλους προσπεσόντες καὶ λακτίζουσιν. οὐτοσί γοῦν καὶ τοὺς ὀδόντας ἔοικεν ἀποπτύσειν ὁ κακοδαίμων, οὕτως αἵματος αὐτῷ καὶ ψάμμου ἀναπέπλησται τὸ στόμα, πύξι, ὡς ὄρῳ, παταχθέντος εἰς τὴν γνάθον. ἀλλ' οὐδὲ ὁ ἄρχων οὐτοσί διίστησιν αὐτοὺς καὶ λύει τὴν μάχην - τεκμαίρομαι γὰρ τῇ πορφυρίδι τῶν ἀρχόντων τινὰ τοῦτον εἶναι ὁ δὲ καὶ ἐποτρύνει καὶ τὸν πατάξαντα ἐπαινεῖ - ».²⁰

Και σε μετάφραση: «Άλλοι πάλι στέκονται ὀρθιοὶ καὶ κατασκονισμένοι, πέφτουν ὁ ἕνας πάνω στον ἄλλον καὶ τον χτυποῦν με χέρια καὶ με πόδια.

17. Λ. ΣΑΒΒΙΔΗΣ: *Το Αρχαίο Ελληνικόν Παγκράτιον Ἄθλημα*. Αθήνα 1997, σσ. 66-71 κ.ε. Επίσης, βλ. CHR. PAPPAS: *The Agon A Social – Historical and Educational Analysis of the Agonistic Principle in Greek Culture* in: A. Krüger/E. Trangback: *The History of Physical Education and sport from European Perspectives*, Copenhagen 1999, σ. 75.

18. Πρβλ. Α. Σ. ΣΑΝΤΑ: ὁ. π., σ. 81. Επίσης, βλ. Ε. ΠΑΥΛΙΝΗΣ: ὁ. π., 75.

19. ΦΙΛΟΣΤΡΑΤΟΥ *Εἰκόνες. Ἀρχιῶν Β'* στ. 25-27, εκδ.: Flavii Philostrati Opera από τον C. L. Kayser, τ. II, Lipsiae 1871, 347.

20. ΛΟΥΚΙΑΝΟΣ Ἱ Απαντα – *Ανάχαρσις ἢ Περί γυμνασίων*, τ. 5, 3 (Εισαγωγή – Μετάφραση – Σχόλια. Φιλολογική Ομάδα Κάκτου), Αθήνα 1994.

Εκείνος εκεί σαν να πάει να φτύσει τα δόντια του ο κακομοίρης, έτσι που έχει γεμίσει το στόμα του αίμα και άμμο. Δέχθηκε γροθιά στο σαγόνι, καθώς είδες. Αλλά και ο άρχοντας εκειπέρα δεν τους χωρίζει ούτε σταματάει τον αγώνα –συμπεραίνω ότι είναι ένας από τους άρχοντες από την πορφυρή φορεσιά του–, αντίθετα τους ενθαρρύνει και επαινεί αυτόν που έδωσε το χτύπημα».

Το Αγώνισμα αυτό συνεχιζόταν και στο έδαφος με την πτώση του ενός από τους δύο αγωνιζόμενους. Οπότε εκτός του όρθιου Παγκρατίου υπήρχε και το κάτω Παγκράτιο, το οποίο συνεχιζόταν στο έδαφος και ο αντίπαλος επιτρεπόταν να χτυπήσει τον πεσμένο αθλητή, να τον σφίξει με το χέρι του στο λαιμό και σε κάποιες περιπτώσεις, μάλιστα, συνέβη και να τον πνίξει. Σε ό,τι αφορά τους κανόνες του Παγκρατίου, στις αρχαίες Ολυμπιάδες αυτοί είχαν διαμορφωθεί ως εξής:²¹

- Επιτρεπόταν όλες οι λαβές της πάλης, της μέσης, το άρπαγμα των ποδιών από τη σφύρα και το στρέβλωμα των χεριών. Επίσης, επιτρέπονταν όλα τα χτυπήματα της πυγμής με γυμνά χέρια χωρίς ιμάντες και ο αθλητής μπορούσε να κρατήσει τον αντίπαλο με το χέρι και με το άλλο να τον χτυπά.
- Απαγορεύονται τα δαγκώματα, να βάζουν τα δάκτυλα στα μάτια, στη μύτη και στο στόμα.

Σήμερα, η τεχνική του Παγκρατίου έχει μελετηθεί περισσότερο και έχουν αλλάξει οι κανόνες. Το Άθλημα οργανώνεται από πολλούς συλλόγους και διδάσκεται από αρκετούς εκπαιδευτές. Η ιδρυθείσα Ελληνική Ομοσπονδία Παγκρατίου Αθλήματος (ΕΟΠΑ) συνέβαλε έτσι ώστε το Άθλημα αυτό να διδάσκεται και σε άλλες χώρες, όπως Ισπανία, Ιταλία, Νορβηγία, Σουηδία, Βουλγαρία κ.λπ.. Γίνεται η προσπάθεια για την ίδρυση Ευρωπαϊκής Ομοσπονδίας Παγκρατίου Αθλήματος, καθώς και Ομοσπονδιών στην Αμερική, την Ασία και την Αφρική. Αυτό είναι ένα πρώτο βήμα ώστε το αγώνισμα αυτό να καθιερωθεί ως αγώνισμα στους σύγχρονους Ολυμπιακούς Αγώνες.

Στην Ελλάδα, την αναβίωση και την οργάνωση του Αθλήματος την έχει αναλάβει η Ελληνική Ομοσπονδία Αρχαίων Ολυμπιακών Αθλημάτων (Ε.Ο.Α.Ο.Α.), ενώ η Ομοσπονδία Παγκρατίου Αθλήματος (Ε.Ο.Π.Α.) φροντίζει σήμερα για τις διάφορες εκδηλώσεις και τη διάδοσή του. Η Ελληνική Ομοσπονδία Παγκρατίου Αθλήματος αναλαμβάνει την εκπαίδευση προπονητών – Γυμναστών, για να διδάξουν αυτοί τις νέες τεχνικές του αθλήματος. Τα αγωνίσματα που οργανώνει η Ομοσπονδία του Παγκρατίου διακρίνονται σε τρεις κατηγορίες.²²

21. Πρβλ. Θ. ΓΙΑΝΝΑΚΗ/Γ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΗ: *ό. π.*, 95.

22. Πρβλ. CHR. PAPPAS: *ό. π.*, σ. 75.

α) Στο Παγκράτιο των παιδιών, στο οποίο συμμετέχουν Παγκορασίδες-Παμπαίδες (7-9 ετών) και κορασίδες-Παίδες (10-11 ετών).

β) Ο Πολυδάμας στον οποίο συμμετέχουν έφηβοι, νέοι – νεανίδες και άνδρες – γυναίκες. Στο αγώνισμα αυτό, οι αθλητές αντιμετωπίζουν συγχρόνως τρεις αντιπάλους οπλισμένους με διάφορα όπλα (μαχαίρι, ρόπαλο, κοντάρι, κ.λπ.) με τη χρήση διαφόρων τεχνικών αυτοάμυνας. Οι αγώνες αυτοί απαιτούν από τους αθλητές καλή τεχνική κατάρτιση.

γ) Ο αγώνας Παγκρατίου στον οποίο συμμετέχουν νέοι- νεανίδες και άνδρες- γυναίκες. Οι αθλητές στο αγώνισμα αυτό αποβλέπουν στη νίκη είτε με απαγόρευση οπότε φέρνουν τον αντίπαλο σε δύσκολη θέση, ώστε να μην μπορεί να αντιδράσει, και να αναγκάζεται να εγκαταλείψει, είτε με καλύτερη βαθμολογία των κριτών, ύστερα από επιτυχή χτυπήματα και λαβές. Θα πρέπει να επισημανθεί ότι στο αγώνισμα αυτό έχουν αφαιρεθεί τα επικίνδυνα χτυπήματα που υπήρχαν στην διεξαγωγή του Αθλήματος στους Αρχαίους Ολυμπιακούς Αγώνες.

Η τάση αυτή με στόχο την αναβίωση της παράδοσης ενός αρχαίου Ολυμπιακού αθλήματος δείχνει στις μέρες μας τη συνέχεια μιας μεγάλης Αγωνιστικής Ιδέας, που επέζησε επί αιώνες, πότε με μια μικρή, πότε με μία μεγαλύτερη παρουσία, και η οποία εντάσσεται στο πρόγραμμα της σημερινής εξέλιξης του αθλητισμού στον Ελλαδικό χώρο. Όμως, η τάση αναβίωσης Αρχαίων Ολυμπιακών Αθλημάτων και συγκεκριμένα του Αθλήματος του Παγκρατίου συζητείται κατά πόσο με τους νέους κανόνες μπορεί να ενταχθεί στο πρόγραμμα των Αθλημάτων των σύγχρονων Ολυμπιακών Αγώνων.

5. Η Αναγέννηση των Αρχαίων Ολυμπιακών Αθλημάτων

Το σκεπτικό αναβίωσης των Αρχαίων Ολυμπιακών Αθλημάτων απαιτεί μια νέα διαδικασία με νέους κανόνες και κανονισμούς για τη διεξαγωγή τους. Για το λόγο αυτό η ίδρυση του «Κέντρου Αθλητισμού και Πολιτισμού» με το όνομα «Φιλόστρατος» που δημιουργήθηκε στην πόλη της αρχαίας Επιδαύρου μέσα σε ένα παραθαλάσσιο δασόκτημα 500 στρεμμάτων είχε σαν στόχο την ενημέρωση του Ελληνικού και Διεθνούς κοινού για τον τρόπο διεξαγωγής των αρχαίων Πανελληνίων αθλητικών εκδηλώσεων, όπως ήταν τα Ολύμπια, τα Νέμεα, τα Ίσθια και τα Πύθια.

Στο αρχαίο στάδιο της Επιδαύρου παρουσιάζονται επιδείξεις Αρχαίων Ολυμπιακών Αθλημάτων και οι επισκέπτες δοκιμάζουν και αυτοί να ασκηθούν στα εν λόγω Αθλήματα με την καθοδήγηση των Ελλανοδικών και των Γυμναστών. Στο φυλλάδιο έκδοσης της ανωνύμου Εταιρείας Τουριστικών και Κτηματικών επενδύσεων αναφέρονται π.χ. όλες οι εκδηλώσεις οργάνω-

σης και λειτουργίας του Κέντρου «Φιλόστρατος» για το έτος 1999 στις οποίες εντάσσονται και οι επιδείξεις των Αρχαίων Ολυμπιακών Αθλημάτων από 1 Απριλίου έως 30 Οκτωβρίου 1999.²³

Από τα Αρχαία Ολυμπιακά Αθλήματα, όπως αυτά αναφέρονται στις πηγές αρχαίων Ελλήνων συγγραφέων από το 776 π.χ. έως το 393 μ.Χ. είναι:²⁴

α) Τα τρία είδη δρόμων στα οποία ανήκουν:

- Το στάδιο το οποίο θα έχει απόσταση όσο είναι αυτό του σταδίου της Ολυμπίας (192,27 μ.)
- Ο Δίαυλος, ο οποίος είναι δρόμος αντοχής και έχει απόσταση 7 έως 24 στάδια (1347,5 έως 4.614,48 μ.)

β) Η Οπλοδρομία η οποία ήταν αγώνας πανοπλίας (2 έως 4 στάδια), δηλαδή από 384,5 έως 769,08 μ.

γ) Η πάλη

δ) Η πυγμαχία

ε) το Παγκράτιο (συνδυασμός Πάλης και Πυγμαχίας)

στ) το Πένταθλον το οποίο συμπεριλάμβανε τα αγωνίσματα (άλμα, ακόντιο, δίσκο, δρόμο και πάλη).

ζ) Οι Ιπποδρομίες στις οποίες συμπεριλαμβάνονταν:

- Ιπποδρομίες τελείων κελήτων
- Ιπποδρομίες πώλων (νέων αλόγων)
- Ιπποδρομία κάλπη (ημιόνων)

η) Οι αρματοδρομίες, οι οποίες συμπεριλαμβάνουν:

- Αρματοδρομία τεθρίππων (4 ίπποι)
- Αρματοδρομία συνωρίδας (2 ίπποι)
- Αρματοδρομία τεθρίππων πώλων
- Αρματοδρομία συνωρίδας πώλων

θ) αγώνες κηρύκων και Σαλπικτών

ι) Τα Ηραία προς τιμή της Ήρας. Οι αγώνες αυτοί γίνονταν σε διαφορετικό χρόνο από τους Ολυμπιακούς Αγώνες, ένα μήνα πριν ή μετά. Τα Ηραία ήταν δρόμος ταχύτητας νέων παρθένων γυναικών, οι οποίες έτρεχαν τα 5/6 του σταδίου, δηλαδή 160 μέτρα.

Οι προτάσεις που γίνονται σήμερα είναι οι αγώνες αυτοί των Ηραίων να ενταχθούν στις καθιερωμένες Ολυμπιάδες και να τελούνται στο τέλος μετά

23. Φυλλάδιο προγράμματος εκδηλώσεων, το οποίο εκδόθηκε από την «Ανώνυμη Εταιρεία Τουριστικών και Κτηματικών Επενδύσεων», Αθήνα 1999.

24. Για τα Αρχαία Ολυμπιακά Αθλήματα αναλυτικότερα, βλ. Θ. ΓΙΑΝΝΑΚΗΣ/Γ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΗΣ: ό. π., σσ. 61 κ.ε.

τους αγώνες των ανδρών και πριν από την απονομή των επάθλων.

Οι αγώνες αυτοί να είναι δύο κατηγοριών, δηλαδή κορασίδων 13 μέχρι 16 ετών και νεανίδων από 16 ετών και άνω, οι οποίες θα φέρουν την ενδυμασία, όπως αυτή απεικονίζεται στις αρχαίες παραστάσεις.

Η προσπάθεια αναβίωσης των Αρχαίων Ολυμπιακών Αθλημάτων είναι σήμερα ένας από τους πολλούς και σημαντικούς στόχους, στους οποίους αποβλέπουν οι διάφοροι φορείς του Αθλητισμού στην Ελλάδα με απώτερο σκοπό τη συστηματική διδασκαλία, τη διάδοση και την καλλιέργεια των Ολυμπιακών Αθλημάτων, όπως αυτά τελούνταν στην αρχαιότητα. Όλοι και κυρίως η νεολαία οφείλουμε να εμπεδώσουμε τα χρήσιμα στοιχεία που αφορούν τη διατήρηση της κληρονομιάς μιας μεγάλης Ιδέας του Αγώνα και του Αθλητισμού, τα οποία είναι συνδεδεμένα με την κοινωνικο-πολιτιστική παράδοση του Ελληνισμού. Στην εποχή μας καμία άλλη Ιδέα δεν μπορεί να συγκριθεί σε οικουμενικότητα και αίγλη με την Ιδέα του Ολυμπισμού. Πρόκειται για μια Ιδέα με παγκόσμια αποδοχή και με στόχο τη συμφιλίωση και ενότητα των λαών. Το γεγονός ότι στην Ελλάδα διάφοροι παράγοντες του Αθλητισμού αποβλέπουν σήμερα στον επαναπατρισμό του Ολυμπισμού στον τόπο που γεννήθηκε, φαίνεται λίγο ως πολύ σαν ακατόρθωτο. Όμως, έχουμε χρέος να συνεχίσουμε την αναβίωση των Αρχαίων Ολυμπιακών Αθλημάτων, για να διδαχθούν οι νέοι σε όλες τις βαθμίδες της Εκπαίδευσης την αρχαία αγωνιστική τεχνοτροπία και στην πορεία του χρόνου ίσως έχει την τύχη το ένα ή το άλλο αγώνισμα να ενταχθεί στο σύγχρονο πρόγραμμα των Ολυμπιακών Αγώνων.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. BLÖDORN, M.: *Sport und Olympische Spiele*, Hamburg 1984
2. BOULONGE, Y.P.: *Coubertins multikultureller Olympismus*, in: Müller, N./ Messing, M. (Hrsg.): *Auf der Suche nach der olympischen Idee*, τ. 2, Kassel 1996.
3. DIEM, C.: *Weltgeschichte des Sports*, Bd. 2, Stuttgart 1971.
4. HÖFER, A.: *Der Olympische Friede – Anspruch und Wirklichkeit einer Idee*, Sakt Augustin 1994.
5. PAPPAS, CHR.: *Die agonale Idee als Grundstein der Olympischen Spiele und des heutigen Wettkampfsports*, Saarbrücken 1986.
6. PAPPAS, CHR.: *The Agon A Social – Historical and Educational Analysis of the Agonistic Principle in Greek Culture* in: A. Krüger/E. Trangback: *The History of Physical Education and sport from European Perspectives*, Copenhagen 1999.
7. ΓΙΑΝΝΑΚΗ, Θ / ΣΑΚΕΛΛΑΡΗ, Γ.: *Τα Αρχαία Ολυμπιακά Αγωνίσματα*, Αθήνα 1977.
8. ΛΟΥΚΙΑΝΟΣ Άπαντα – Ανάχαρσις ή Περί γυμνασίων, τ. 5, 3 (Εισαγωγή – Μετάφραση – Σχόλια. Φιλολογική Ομάδα Κάκτου), Αθήνα 1994.
9. ΠΑΥΣΑΝΙΟΥ Ελλάδος Περιηγητής. *Μεσσηνιακά και Ηλιακά - Εισαγωγή στα Μεσσηνιακά και Ηλιακά. Κριτικό Υπόμνημα και Αποκατάσταση του Κειμένου. Μετάφραση και Σημειώσεις. Ιστορικές, Αρχαιολογικές, Μυθολογικές* από τον ΠΑΠΑΧΑΤΖΗ, Ν. Δ.: Αθήνα 1991.
10. ΠΑΥΛΙΝΗΣ, Ε.: *Ιστορία της Γυμναστικής*, Αθήνα 1953.
11. ΣΑΒΒΙΔΗΣ, Λ.: *Το Αρχαίο Ελληνικόν Παγκράτιον Άθλημα*, Αθήνα 1997.
12. ΣΑΝΤΑ, Α.Σ.: *Ολυμπία – Ολυμπιακοί Αγώνες – Ολυμπιονίκαι – Από 776 π. Χ – 393 μ. Χ. και 1896 – 1964*, Αθήνα 1966.
13. ΦΙΛΟΣΤΡΑΤΟΥ *Εικόνες. Αρριχίων Β´* στ, 25-27, εκδ.: Flavii Philostrati Opera από τον C. L. Kayser, τ. II, Lipsiae 1871.
14. Φυλλάδιο προγράμματος εκδηλώσεων το οποίο εκδόθηκε από την «Ανώτατη Εταιρεία Τουριστικών και Κτηματικών Επενδύσεων», Αθήνα 1999.
15. ΧΡΥΣΑΦΗΣ, Ι. Ε.: *Οι Σύγχρονοι Διεθνείς Ολυμπιακοί Αγώνες*, τ. Α´, Αθήνα 1930.